

ЦЕНТР ДОСЛІДЖЕНЬ АРМІЇ, КОНВЕРСІЇ ТА РОЗЗБРОЄННЯ
CENTER FOR ARMY CONVERSION AND DISARMAMENT STUDIES

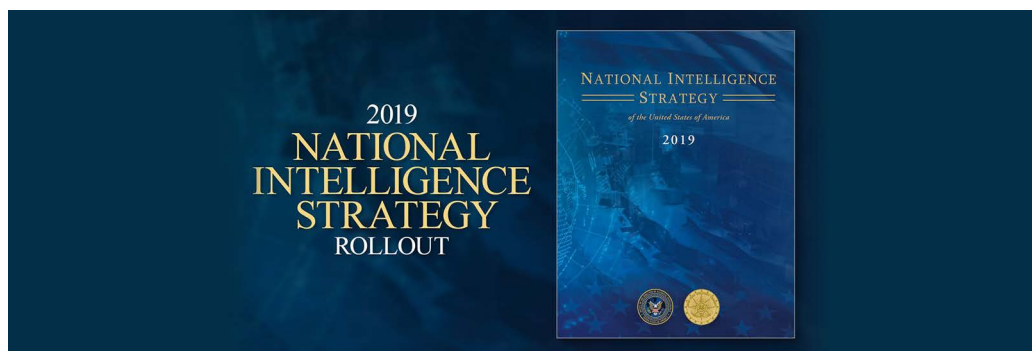
15 лютого 2019

ВИКЛИКИ І РИЗИКИ

Безпековий огляд ЦДАКР № 4 (115)

Адреса: Вул. Іллінська, 10, офіс 5, Київ, 04070
тел.: +38 (044) 425-42-10
www.cacds.org.ua

Нова Стратегія національної розвідки США

Володимир Паливода,
головний консультант
відділу проблем розвитку сектору безпеки
Національного інституту стратегічних досліджень

У січні 2019 р. була презентована оновлена Стратегія національної розвідки (далі - СНР) США, у якій розвідувальне співтовариство (далі - РС) надає свої оцінки актуальним загрозам США та пропонує заходи щодо протидії їм¹. Вперше такий документ у Сполучених Штатах з'явився у 2005 р., а у 2009 р. та у 2014 р. СНР переглядалась і доповнювалась, з врахуванням змін на міжнародній арені.

СНР містить досить загальні положення, і у ній зазначено, що оприлюдненню підлягають лише та інформація та плани, розголошен-

ня яких не може завдати шкоди національній безпеці США.

У вступному слові Директор національної розвідки Деніел Коутс наголосив, що Сполучені Штати стикаються з істотними змінами як всередині країни, так і за її межами, тому РС США повинно бути готове впоратися з проблемами XXI століття, своєчасно виявляти та нейтралізувати загрози, використовуючи нові можливості. За його словами, щоб бути на висоті у такій складній стратегічній обстановці, багато речей сьогодні треба робити по-іншому, а для цього необхідно, серед іншого, збільшувати фінансування РС з метою покращення його роботи.

¹ National Intelligence Strategy of the United States of America. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://www.dni.gov/files/ODNI/documents/National_Intelligence_Strategy_2019.pdf

У СНР сформульовані основні завдання, поставлені на наступні чотири роки політичним керівництвом перед спецслужбами США, діяльність яких має відповідати таким основним принципам:

- сприяння реалізації Стратегії національної безпеки;
- зміцнення економіки і забезпечення технологічної переваги;
- забезпечення чіткого, своєчасного, об'єктивного розуміння намірів і можливостей противника;
- підтримання широкої обізнаності американського уряду щодо ситуації на міжнародній арені шляхом отримання безпрецедентного доступу до захищеної інформації.

У документі говориться, що геополітична ситуація швидко змінюється, а Сполученим Штатам постійно доводиться мати справи зі складним і невизначеним світом, в якому загрози стають різноманітнішими і взаємопов'язаними. Щоб ефективно їм протидіяти, РС повинно стати більш гнучким, інноваційним і стійким. Складний, взаємопов'язаний і транснаціональний характер цих загроз також вимагає від РС удосконалення інформаційно-пропагандистської діяльності та співпраці з міжнародними партнерами та союзниками.

Традиційні противники США (до яких, у першу чергу, віднесена Росія) будуть продовжувати спро-

би отримати і закріпити за собою переваги, скориставшись «розмиванням» західних демократичних ідеалів, послабленням міжнародного правопорядку, що склався після Другої світової війни, посиленням ізоляціоністських тенденцій на Заході і змінами у глобальній економіці. Дії цих противників вже породжують виклики як традиційного, так і нетрадиційного, гібридного характеру у військовій, економічній і політичній сферах. Зусилля Росії щодо розширення свого впливу в деяких регіонах світу можуть увійти в конфлікт з пріоритетними інтересами США.

Модернізація китайських Збройних сил та прагнення КНР до економічного й територіального домінування в Тихоокеанському регіоні та за його межами викликає занепокоєння Вашингтона. Водночас зберігаються можливості для співпраці з Пекіном у питаннях, що становлять взаємний інтерес, таких як агресивні дії Північної Кореї та продовження нею розробки ядерних технологій і балістичних ракет.

Незважаючи на взяті на себе в 2015 р. зобов'язання щодо мирного характеру ядерної програми, Іран намагається розвивати власні ракетні та військові спроможності, продовжує підтримувати терористичні угруповання, бойовиків та інших ворогів США, а відтак загрожує інтересам Сполучених Штатів.

Деякі противники США продо-

вжують чинити спроби заволодіти технологіями для створення зброї масового знищення (включаючи біологічну, хімічну та ядерну). На додаток до цього вони все частіше використовують новітні наукові досягнення з метою створення нових загроз. Технічний прогрес дозволяє більш широкому колу суб'єктів придбати високотехнологічні можливості, які раніше були доступні лише країнам з потужними ресурсами.

Космічний простір вже не є монопольною сферою США, що створює значні виклики для Сполучених Штатів. Противники збільшують свою присутність у космосі, плануючи досягти парите-

ту або перевищити його. Росія та Китай продовжують розробляти різноманітну протисупутникову зброю як засіб зниження військової ефективності та загальної безпеки США. Комерціалізація космосу дозволяє придбати космічні апарати приватним особам, що до цього часу було прерогативою тільки наддержав. Багато аспектів життєдіяльності сучасного суспільства, включаючи здатність США проводити військові операції, залежать від доступу до космосу та розташованого там обладнання.

Кіберзагрози підривають довіру населення до державних інституцій, завдають значних економічних збитків на національному і гло-

бальному рівнях. Зростання кіберможливостей противників США посилює вразливість критичної інфраструктури, системи охорони здоров'я, негативно впливає на економічне процвітання, стабільність та загальну безпеку Сполучених Штатів.

Нові технології, такі як штучний інтелект, глобальна автоматизація та високопродуктивні комп'ютерні системи підвищують функціональні можливості різної техніки і забезпечують значний економічний ефект. Однак ці досягнення науки і техніки ведуть до появи підвищених військових і розвідувальних спроможностей у противників США. Розвиток нанотехнологій і біотехнологій створює потенціал для лікування хвороб і підвищення людських можливостей. Однак без єдиних етичних стандартів та існування спільних інтересів у різних країн до управління цими розробками вони утворюють високий потенціал для формування значних загроз інтересам і безпеці Сполучених Штатів. Крім того, розробка і поширення таких технологій характеризується великою нерівномірністю і істотно посилює різке розшарування між країнами, які володіють і не володіють подібними досягненнями.

Розвиток систем зв'язку і розповсюдження інших технологій надає можливість для створення і спільного використання експоненціаль-

но зростаючих обсягів даних у більших масштабах і з більш високими швидкостями, ніж це було досі. Таке розмаїття інформації породжує значні можливості для розвідки, включаючи можливість використання нових каналів для збору відомостей і їх більш якісної оцінки. Однак недостатня чисельність аналітиків і рівень їх професіоналізму створюють виклики можливостям РС щодо збору, обробки, оцінки та аналізу таких величезних обсягів даних, щоб з необхідним ступенем оперативності постачати зацікавленим інстанціям належним чином оброблену, об'єктивну та корисну інформацію.

Досягнення в області комунікацій створюють певні переваги для недержавних суб'єктів, які виступають проти США, і будуть й надалі сприяти розширенню їх впливу на людей і на події як на території США, так і на глобальному рівні. Здатність індивідуумів і організованих груп мати більший, ніж до цього часу, політичний, військовий, економічний та ідеологічний вплив завдає шкоди традиційним інститутам управління. Подібне розширення можливостей цих формувань і приватних осіб посилює їх вплив на етнічні, релігійні та інші соціальні верстви населення і позначається на зміні характеру конфліктів. Все це чинить негативний вплив на можливості законно обраних урядів щодо задоволення

зростаючих запитів своїх громадян і підвищує потенціал подальшого зростання внутрішньої нестабільності на території ряду держав. Деякі екстремістські угруповання будуть використовувати ці верстви населення та інші джерела створення обстановки нестабільності, щоб утримувати захоплені території, збільшувати число повстанців, планувати терористичні атаки і спонукати своїх послідовників наносити удари в різних регіонах планети.

Міграційна криза та урбанізація населення також накладають певне навантаження на можливість урядів світу. Їх результатом може стати зростання розрізненості населення різних країн і виникнення

вихідних груп для формування радикальних настроїв. Можуть утворюватися регіони напруженості в зонах скупчення мігрантів, біженців і переміщених осіб, які покидають райони бойових дій, області з недостатністю природних ресурсів, території, на яких відбуваються зміни клімату, райони спалахів інфекційних захворювань або зони, контрольовані транснаціональними злочинними угрупованнями.

Всі ці проблеми будуть залишатися причиною глобальних змін ситуації на планеті в безпрецедентних масштабах, і РС США повинно бути в змозі попереджати відповідні інстанції про стратегічні наслідки цих змін і бути готовим до кардинальної зміни професійних

завдань, що стоять перед спецслужбами, в надзвичайно нестабільній обстановці.

Цілком ймовірно, що може знадобитися значна розвідувальна підтримка внутрішньої безпеки, що обумовлено терористичними загрозами, наркотрафіком, виникненням мереж торгівлі людьми та загрозами федеральній критичній інфраструктурі. Розвідувальне забезпечення протидії цим загрозам повинно проводитися під контролем вищого керівництва РС, з відповідним рівнем транспарентності, захистом громадянських свобод і збереженням права американців на приватне життя.

Зміст нової СНР США викликав достатньо гостру реакцію з боку Китаю. Відразу після оприлюднення документу офіційний представник МЗС КНР Хуа Чуньїн висловила протест Сполученим Штатам у зв'язку з необґрунтованими звинуваченнями на адресу щодо Китаю і Росії, які названі «противниками» США².

Слід зазначити, що у попередній версії СНР, що вийшла у вересні 2014 р., цей термін стосовно КНР і РФ не застосовувався, хоча там і підкреслювалося, що обидві країни «кидають виклик інтересам

США». У Стратегії національної безпеки США (грудень 2017 р.) щодо Китаю та Росії використовувався визначення «ревізійні держави»³. Стратегія національної оборони США (січень 2018 р.) розглядала відносини з Москвою та Пекіном як «стратегічне суперництво»⁴. В «Огляді ядерної політики США» (лютий 2018 р.) термін «потенційні противники» хоча й використовувався в одному контексті з описом потенціалу або позиції РФ і КНР, але одночасно підкреслювалося, що «Сполучені Штати не хочуть вважати ні Росію, ні Китай своїми противниками і намагаються підтримувати стабільні відносини з обома країнами»⁵. В «Огляді політики в області протиракетної оборони» (січень 2019 р.) Росія, Китай, Іран і КНДР вже іменуються «ймовірними противниками».

Москва, на відміну від Пекіна, офіційно не відреагувала на «термі-

2 «Сбросили маски»: почему американские спецслужбы назвали Россию и Китай главными противниками США. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://russian.rt.com/world/article/595714-rossiya-kitai-ssha-strategiya-razvedki>

3 The 2017 National Security Strategy of the United States of America. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2017/12/NSS-Final-12-18-2017-0905.pdf>

4 The 2018 National Defense Strategy of the United States of America. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://dod.defense.gov/Portals/1/Documents/pubs/2018-National-Defense-Strategy-Summary.pdf>

5 The 2018 Nuclear Posture Review. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://media.defense.gov/2018/Feb/02/2001872886/-1/-1/1/2018-NUCLEAR-POSTURE-REVIEW-FINAL-REPORT.PDF>

нологічну еволюцію» стосовно своїх відносин із США (від «кидають виклик» до «противник»), але російську позицію озвучили прокремлівські експерти. За словами колишнього члена Наукової ради при Раді безпеки РФ Андрія Маноїла, така розстановка пріоритетів в доктринальному документі покликає обґрунтувати нові дії Вашингтона проти РФ і КНР з активним використанням спецслужб. Зміст нової СНР більше нагадує «чернетку записки до Конгресу про виділення додаткових асигнувань». На думку члена-кореспондента Академії військових наук Сергія Судакова, приділення особливої уваги в новій СНР Росії і Китаю

пов'язане з тим, що саме ці країни ставлять під сумнів колишню, однопольярну модель міжнародних відносин. Звинувачення на адресу Москви і Пекіна в підриві демократичних ідеалів - не що інше, як «навколополітична демагогія», до якої Вашингтон вдається через брак інших доказів загроз, що виходять від цих країн. Нова риторика означає і новий підхід США до відносин з РФ та КНР. Світ вступає в епоху конфронтації, коли всі засоби хороші⁶.

6 «Сбросили маски»: почему американские спецслужбы назвали Россию и Китай главными противниками США. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://russian.rt.com/world/article/595714-rossiya-kitai-ssha-strategiya-razvedki>